

Birgitta Edberg
RM/RTI

Möte i användarrådet för regional statistik 14-10-19

Närvarande:

- Bo Victorin, Region Södermanland, ordförande
- Karin Althoff, Region Skåne
- Henrik Gustafsson, Göteborgs kommun
- Jimmy Lindahl, Linköpings kommun
- Mark Mostert, Boverket
- Wolfgang Pichler, Tillväxtverket
- Charlotte Pålsson Lundberg, Norrköpings kommun
- Fredrik Åkerlind, Näringsdepartementet

Från SCB

- Mikael Schöllin, RM/LEDN
- Birgitta Edberg, RM/RTI (sekreterare)
- Håkan Swan, ES/LS
- Esbjörn Pettersson, RM/SBT (ersätter Karin Hedeklint)
- Stefan Svanström, RM/SBT (punkt 5)
- Eiwor Höglund Dávila, BV/LEDN

Frånvarande:

- Jan Amcoff, Uppsala universitet
- Marcus Jernström, Tillväxtanalys
- Helena Kaplan, NR/PRR
- Karin Hedeklint, RM/SBT
- Catarina Nordström, RM/RTI

1. Mötets öppnas

Bo Victorin hälsade alla välkomna. Särskilt välkommen till Eiwor Höglund Dávila som är ny i rådet, Eiwor presenterade sig.

2. Godkännande av dagordning

Dagordningen fastställdes.

3. Mötesanteckningar från föregående möte

Inga synpunkter framfördes på föregående mötesanteckningar som lades till handlingarna.

4. SCB frågor

Mikael Schöllin, SCB, informerade om aktuella frågor på SCB.

”Vi ger samhället användbar statistik att lita på” är SCBs nya vision och där varje ord betyder något. **Vi**-SCB och hela SOS / **ger**-viljan att ge o förse / **samhället** – medborgarna och alla samhällsaktörer / **användbar** – framåt riktande, användarnas behov / **lita på** – kvalitet o opartiskhet.

Det finns också en uppdaterad/ny strategi. Där anges fem övergripande mål:

- Användbar statistik och data
- Smart datafångst
- Innovativ, effektiv och säker statistikproduktion
- Medarbetarna utvecklar verksamheten och sig själva
- Vi gör det tillsammans

Under målet användbar statistik och data finns delmålen:”

- Vår statistik och data ger en aktuell, relevant och tillförlitlig bild av samhället.
- Våra användare ser oss som pålitliga, snabba och enkla att ha att göra med.
- Våra användare har lätt att hitta statistiken och använda den via användarvänliga verktyg.
- VI tillämpar principen om öppna data och bidrar till att den tillämpas i hela systemet för den officiella statistiken.

Strategin pekar särskilt mot det regionala perspektivet i följande delmål:

- Vår statistik och data berättar om Sverige så att medborgarna känner igen sig i olika dimensioner, lokalt och regionalt.
- Användningen av den regionala och lokala statistiken ökar genom att den visualiseras och förklaras för att möta medborgarnas och användarnas behov.

- Vi har genomfört en satsning på mer öppna data. Vi tillämpar principen om öppen data som huvudregel.

Hela Rådet för Officiell statistik (ROS) ställer sig bakom den gemensamma målbilden ”Vi beskriver Sverige” genom att ta fram aktuell och användbar statistik som är lätt att hitta samt samlas in på ett smart och säkert sätt. Gemensamt är att vi gör det bättre tillsammans!

SAM har gjort en utvärdering av den officiella statistikens kvalitet. Medveten kring att omvärlden förändras ökar kravet på anpassning av statistikens innehåll till de förändrade behoven. SCBs inriktning är att all statistik ska vara officiell, inte helt lätt då hänsyn måste tas till metod och sekretessfrågor och en del statistik görs på uppdrag åt andra. Fortsatt utredning behövs för att komma fram till hur statistiken på ett mer aktuellt sätt ska spegla samhället och dess förändringar.

SCB deltog vid Järvaveckan, inför veckan tog vi fram underlaget till en rapport som belyser situationen i utsatta områden som publicerades av The Global village i juni 2019.

Statistikforum 2019 kommer att hållas den 14 november, anmälan görs att göra på www.scb.se.

Konferens om registerforskning 2019 hålls den 6 november, anmälan görs på www.scb.se.

En uppföljning av Agenda 2030 har gjorts, exempelvis visar den på att Sverige är på väg att missa klimat- och miljömål, Sverige lever inte upp till FN:s mål om minskat våld, Sverige på väg mot hållbarhet på flera områden och mobbningen ökar och fler mår dåligt i skolan. Det påpekas i anknytning till att uppföljningen visar på att mobbningen ökar, kan det kanske bero på feltolkning av enkätsvar, övertolkas de? Mobbning är en svårångad variabel och diskussioner pågår kring huruvida vi har en ökad psykisk ohälsa eller inte, eller snarare hur stor den är? Svårsmätbart!

5. Ny områdesindelning för statistisk uppföljning av socioekonomisk segregation

Stefan Svanström informerade om den nya områdesindelningen för statistisk uppföljning av socioekonomisk segregation. För att ta fram en nationell hållbar områdesindelning med syfte att kunna följa upp segregationen ska den vara rikstäckande och kunna summeras till kommunnivå samt vara hållbar över tiden och lämpa sig för den typen av uppföljning. Ett samarbete med Delegationen mot segregation (Delmos) är en förutsättning samt konsultationer med andra intressenter. Delmos i sin tur har uppdraget att utveckla ett uppföljningssystem kring segregation Sverige, som ska göras i samarbete med SCB.

DeSO behövs som komplement till den etablerade regionala indelningen där den nationella indelningen med nationellt uppföljningssyfte saknas. DeSO ersätter SAMS områdena (som inte längre var hållbar pga. flera anledningar), DeSO tar hänsyn till befolkningens storlek, rumsliga barriärer, kan beskriva bebyggelsekoncentrationer och kan aggregeras. Med DeSO ville man få ett hanterbart antal områden som är tillräckligt befolkningsmässigt homogena, indelningen tar hänsyn till befolkningskoncentrationer och naturliga barriärer (där så är möjligt). DeSO följer kommungränserna, förändras inte över tid, tar hänsyn till tätorter (buffrar kring de större), utnyttjar valdistrikt och befolkningen är mellan 1000 och 3000 per område.

Frågan ställdes varför inte utgå från Nyko? Det finns flera anledningar till att det inte är lämpligt, såsom att Nyko ägs av kommunerna, Nyko förändras över tid. Alla kommuner har inte Nyko och Nyko ser olika ut i olika kommuner. Man påpekar att det blir svårt med DeSO indelningen när områden växer, vi vet inte vart nya befolkningskoncentrationer kommer att uppstå. Det stämmer att det är ett problem och DeSO är förvisso inte en hållbar indelning för tid och evighet, SAMS höll i ett antal år, DeSO får vi se hur länge den är hållbar.

Kodsättningen av DeSO sker enligt standarden
Län_Kommun_GrupperingABC_Sorteringsnummer_Löpnummer_Reserv
plats.

Tre modeller föreslogs från början för områdesindelningen, de var:
DeSO används direkt som finaste byggsten, aggregerade DeSO grupperat i kluster, mosaik av DeSO. För nya områdesindelning valde regeringen den aggregerade grupperade modellen.

Den aggregerade DeSO modellen, grupperar DeSO till större geografiska områden, skapar nivå mellan DeSO och kommun/tätort (stadsdelar), detaljerad nerbruten statistik kan redovisas, kan aggregeras utifrån geografi eller statistik (det finns annars risk att man "låser" fast mönster om aggregering bygger på statistik). Statistik som finns i totalräknade register går att ta fram på DeSO-nivå, ju mer nedbrytningar på bakgrundsvariabler desto större områden behövs. Geografibaserad aggregering kräver att externa aktörer involveras i mer eller mindre grad vilket skapar större lokal igenkänning.

Det påpekas att det för vissa stadsdelar saknas överensstämmelse, aggregeringar kan "sudda ut" lokala variationer inom en stadsdel. Det stämmer att det finns både under- och övertäckning och här behövs samarbete för att få bra överensstämmelse. Men olika indelningar har olika syften och därför viktigt att jobba parallellt med dem.

Läget nu för SCBs uppdrag från regeringen att ta fram en rikstäckande områdesindelning för statistisk uppföljning av socioekonomisk segregation är att ett utskick har gjorts till alla kommuner med förfrågan om kontaktperson, nästa steg är att skicka ut underlag till kommunerna som själva (med hjälp och stöd om det efterfrågas) ska göra aggregeringarna av befintliga DeSO samt namn sätta dem.

I ett tidigare skede har fem (Örebro, Uppsala, Strängnäs, Jönköping, Gnosjö) testkommuner redan gjort detta arbete och de kan tjäna som exempel.

6. Ett nationellt system för uppföljning av segregation

Ulrika Gustafsson från Delegationen mot segregation (Delmos) informerade om deras arbete som går hand i hand med SCBs ovan beskrivna uppdrag. Delmos uppdrag är att utveckla ett uppföljningssystem som skapar förutsättningar för en långsiktig och regelbundet återkommande tvärsektoriell uppföljning av segregation i Sverige samt av regeringens reformprogram för minskad segregation 2017-2025.

Krav på indikatorer i uppföljningssystemet är att de ska kunna brytas ned på DeSO nivå (i möjligaste mån), belysa relationer som är viktiga för individers jämlika uppväxt- och levnadsvillkor, mäta och belysa förhållanden som är möjliga att påverka och förändra inriktningen på, utgå från statistik på individnivå och med uppdelning efter kön, ålder, socioekonomisk bakgrund, vara lätta att kommunicera och tillgängliga för relevanta aktörer och målgrupper.

Prioriterade områden är: Boende&samhällsservice, utbildning, arbetsmarknad, demokrati&civilsamhälle, brottslighet, hälsa. Inom varje prioriterat område finns övergripande mål, delmål och insatsområden.

Allt kan inte följas upp på DeSO nivå. Det behövs kompletterande info. Marknaden behöver dammsugas ytterligare för att få ett bra uppföljningssystem samt kompletterande kvalitativa metoder.

I december 2018 publicerade Delmos rapporten: Ett nationellt system för uppföljning av segregation.

Nuläget hos Delmos är att de väntar på det officiella regeringsuppdraget att ta fram ett webbaserat uppföljningssystem. I väntan har statistik beställts hem för att förbereda arbetet med uppföljningssystemet.

Frågan ställs om det gör något att det finns segregation? Är det människorna i området som är segregerade eller de utanför? Finns det trender/mode i att bo i vissa områden? Segregationen är relationell, det handlar inte bara om att titta på "problemområden". Hur segregerat kan det bli, finns ett tak? Ett stort segregationsproblem på kommunnivå är det jämförelsevis inte nationellt. Allt underliggande syns inte, det blir ljummet i en statistisk redovisning, relation verklighet och statistisk/geografisk redovisning är svår att få rättvis. Vad är vidare egentligen ett socioekonomiskt område? Boverket har exempelvis använt rutor och valdistrikt för att ge stöd till de s.k. socioekonomiska utsatta områdena. Det påpekas också hur viktigt det är att också gå ner på individnivå, då det i grund och botten handlar om människor.

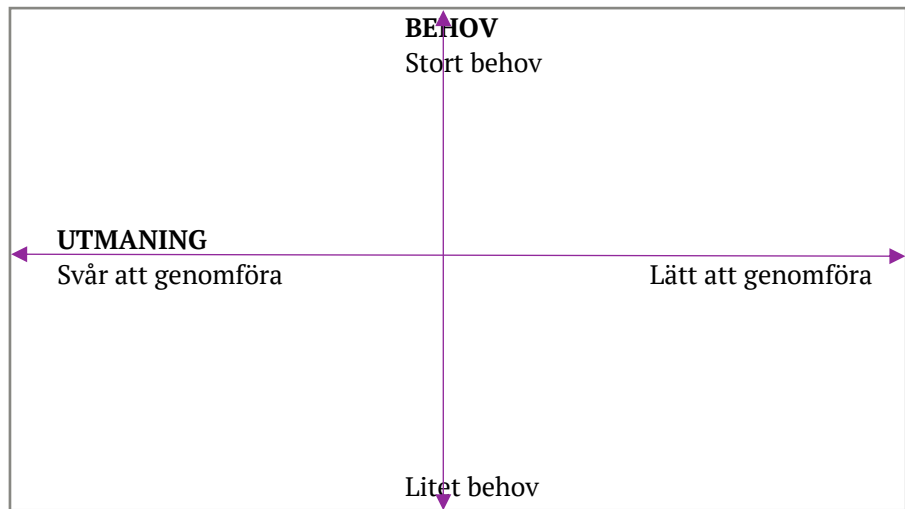
7. Introduktion till workshop

Stefan Svanström gjorde en introduktion till nästa punkt på dagordningen, en WS kring regionala statistikbehov i första hand på aggregerad DeSO nivå och även andra behov om man så vill.

Behovsinventeringen görs i tre grupper och utifrån:

STATISTIKBEHOV_ANVÄNDNING_INTERMITTENS_GEORAFISK
UTBREDNING_BEGRÄNSNINGAR/MÖJLIGHETER_ANVÄNDARE

Skriv behoven på post it lappar och placera in dem i en matris, enligt:

8. Workshop om regionala statistikbehov

WS genomfördes i de tre grupperna och en kort sammanfattning gjordes:

Grupp 1

Hade fokus delvis på aggregerade DeSO men också på andra behov. Man ser ett ökat behov av att kunna se hur personer bor, få snabbare statistik samt utveckling av klimatstatistiken. Det finns ett strakt behov av gränsregional statistik. Man önskar standarddatabaser, dvs. samma format, gränssnitt osv för alla statliga myndigheter.

Grupp2

På aggregerad DeSO, ta fram få, enkla nyckeltal och alternativa variabler, exempelvis inte bara högutbildade utan också lågutbildade. Andra exempel på lämpliga variabler: boendeform, sysselsättning, inkomstmått, in- och utpendling (var är utanförskapet?). Andra önskvärda men mer krångliga variabler är: Kunskaper i svenska, trångboddhet, ensamhet (andel ensamma, hur påverkar det hälsan, hur mäter man?). Vidare, vilka ska man jämföra med vilka? Ska vi ha segregationsindex? Vad ska man med det till om syftet är att man i slutändan ska göra något bra. Lägg i stället mer tid och kraft på att ta fram bra indikatorer.

Grupp 3

På aggregerad DeSO finns önskemål om in och utflyttning till unika områden. Vidare önskas uppgifter om nybyggnation, bostadsbestånd, tidsserier, skolgårdar, valdeltagande, natt- och dag befolkning, arbetslöshet, gränspendling, arbetslöshet, socioekonomiska variabler.

Den mer detaljerade redovisningen i matrisform kommer senare.

9. Strukturbildsarbete

Karin Althoff och Anna Bjärenlöv berättade om sina arbeten med strukturbilder i Region Västra Götaland respektive Region Skåne. I Region Skåne har man jobbat med strukturbilder länge medans det är relativt nytt i Region Västra Götaland.

I Västra Götaland är strukturbildsarbetet kopplat till regional planering där regionen har utvecklingsansvar (strategiarbete, användning av statliga medel, utföra uppgifter inom EUs strukturfondsprogram, planer för transportinfrastruktur) och kollektivtrafikmyndighet (upprätta trafikförsörjningsprogram, upphandling av trafikföretag m.m.)

Behovet av fysisk planering på en regional nivå växer i och med att den funktionella geografin växer, man bor här och jobbar där, finns behov av att zooma ut, att regionalt ha en gemensam viljeinriktning.

Arbete pågår med framtagande av en ny RUS (Regional utvecklingsstrategi), den utgår från RUS 2020 och kommer att ha inspel av ett rumsligt perspektiv. Avgränsning i arbetet är att börja med samspelet kring bebyggelse, infrastruktur och kollektivtrafik. Den regionala utvecklingsstrategin ska vara samlande för det regionala tillväxtarbetet. Man jobbar med att tydliggöra hur geografin påverkar tillväxt och utveckling, ta hänsyn till att den funktionella geografin, verka för samplanering och samordning.

Regional fysisk planering, enligt nya bestämmelser om regional fysisk planering i plan- och bygglagen ska ske i Stockholms- och Skånes län och kan införas i ytterligare län när mognaden finns.

I strukturbild för Västra Götaland finns mycket av gemensam och tillsammans inriktning (se bifogad bild). En särskild strukturbildsgrupp finns tillsatt som samverkar med andra grupper i organisationen. Flera bildunderlag har tagits fram såsom kartor och dataunderlag. Naturgeografin har skapat förutsättningarna (se bifogade bilder).

Ett scenarioarbete om möjliga framtider för den regionala fysiska strukturen har tagits fram. De är inte realistiska, syftet är att få igång ett samtal (se bifogade bilder).

I *Region Skåne* har strukturbildsarbetet pågått sedan 2005. Man har gjort GIS analyser, identifierat tillväxtmotorer och regionala kärnor. En Skånebild har tagits fram och en gemensam överenskommelse. Det finns en regionplan 2022 och en regionplaneprocess.

Exempel på vad som görs nu: Man studerar hur jordbruksmarken används samt tittar på stationstillgänglighet. Nästa steg är att titta på

var det är lämpligt att bygga i förhållande till olika faktorer såsom lokalisering av samhällsservice, skolor m.m.

(Bilder för Region Skånes strukturbildsarbete kommer om möjligt att bifogas senare)

Medskick till SCB är att man gärna vill se andra kommuners data, statistiken borde visas mer kommunöverskridande. Vilket är möjligt om man går ner på exempelvis rutnivå. Användarna vill gärna att SCB utvecklar kartverktyg på webben för att möjliggöra att tillgodogöra sig gränsöverskridande statistik.

10. Övriga frågor, nästa möte

Särskilt Region Skåne önskar förbättrad regional ekonomisk statistik. Man vill kunna titta på det regionala fotavtrycket. Det ska finnas medel inom regionen som kan disponeras för att utveckla detta.

Behovet av yrkesvariabler i supercrossdatabaserna togs upp. Hänvisning till informationen i inforundan om att yrke med reducerade antal variabler nu läggs in i databaserna, detta enligt överenskommelse med regionansvariga. Fråga om detta även kommer att göras för bakåt i tiden? Återkommer med svar om det.

11. Nästa möte

Mötet avslutades med att Bo Wictorin tackade för ett bra möte. Förslag på datum för nästa möte är den 22 april i Stockholm.